The background of the cover is a stylized map of Poland, rendered in warm yellow and orange tones. Overlaid on the map is a complex, purple geometric pattern consisting of interconnected lines forming a series of triangles and polygons, resembling a wireframe or a modern architectural design. The title is prominently displayed in the upper right quadrant.

Polityka zagraniczna Polski

25 lat doświadczeń

pod redakcją

Małgorzaty Pietrasiak

Michała Stelmacha

i Karola Żakowskiego

Natalia Wojtowicz
Uniwersytet Jagielloński

Gotowość bojowa sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej Implikacje dla bezpieczeństwa Polski

Zmieniające się środowisko bezpieczeństwa europejskiego wpływa na potrzebę redefinicji celów politycznych Polski. Najsilniejszym impulsem zmiany stanowiska są spory międzypaństwowe rozstrzygane przy pomocy sił zbrojnych. Ich przebieg pozwala na rozpoznanie rzeczywistego układu sił. Jako punkt odniesienia dla analizy systemu bezpieczeństwa autorka zilustruje użycie wymienionych kategorii sprawności sił zbrojnych w ostatnim konflikcie zbrojnym w otoczeniu Polski – wojnie ukraińsko-rosyjskiej.

Źródłem bezpieczeństwa państwa może być zarówno potencjał wojskowy, jak i kapitał polityczny. Przedstawiony poniżej artykuł ma na celu zidentyfikowanie celów politycznych, które powinny być przyjęte ze względu na różnice w gotowości bojowej sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej. Artykuł przedstawia gotowość bojową sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej w latach 2014–2015 oraz konsekwencje różnic dla bezpieczeństwa Polski.

Poziomy gotowości bojowej

Wzrost występowania konfliktów zbrojnych w otoczeniu powinien zostać odzwierciedlony w zmianach w procesie planowania wojskowego. Przykładem znaczenia gotowości bojowej sił zbrojnych był konflikt ukraińsko-rosyjski. Szacowana liczebność sił zbrojnych Ukrainy wynosiła 129 000 żołnierzy, lecz w momencie eskalacji kryzysu jedynie 6000 było zdolnych do podjęcia działań¹. Nawet te nieliczne oddziały nie mogły rozpocząć operacji ze względu na paraliż polityczny i brak rozkazów. Poniższy tekst będzie zatem próbą zaznaczenia czynnika procesu decyzyjnego oraz gotowości bojowej w przypadku potencjalnego konfliktu.

Weryfikacja poziomu bezpieczeństwa w obliczu wzrostu zagrożenia powinna odbyć się poprzez analizę podstawowych parametrów posiadanych środków i rozpatrywanych przeciwników. Jedną z kategorii oceny zdolności sił

¹ Никольский, А., Бессрочное базирование Черноморского флота – важная цель Путина в Крыму, „Vedomosti.ru”, 12.03.2014, opublikowany pod adresem: <http://www.vedomosti.ru/politics/news/23838791/ukraina-ne-boec>, [dostęp z dn.11.01.2014].

zbrojnych jest poziom gotowości bojowej². W ogólnym ujęciu można wyróżnić szereg poziomów gotowości sił zbrojnych, jednak główne wskaźniki zmieniające zdolności jednostki to: czas, w którym może zostać podjęta akcja, przeszkolenie (uwzględniając ćwiczenia potencjalnego użycia) i wystarczająca ilość uzbrojenia.

W celu porównania parametrów sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej przedstawiono poniżej infrastrukturę sił o podwyższonej gotowości bojowej, klasyfikację odpowiednich jednostek według wytycznych zdolności do podjęcia działań oraz przybliżone szacunki dotyczące liczebności.

Gotowość bojowa sił NATO

Struktura sił NATO została podzielona na trzy kategorie: Deployable Forces (siły o najwyższym poziomie gotowości), In-Place Forces (siły sprawne, ale nie przygotowane do podjęcia akcji), Long Term Build Up Forces (siły o najniższej gotowości bojowej, przewidywane do uruchomienia w przypadku konieczności realizacji zobowiązań wynikających z agresji na sojusz).

Jako cechy jednostek NATO utrzymywanych w wysokiej gotowości można wymienić:

- zdolność do rozmieszczenia w ciągu 48h (5 dni)³–30 dni,
- liczebność szacowana na 13 000–20 000 tysięcy żołnierzy,
- rotacyjny charakter stacjonowania (12-miesięczne tury poprzedzone min. 6-miesięcznym przygotowaniem),
- komponent lądowy, powietrzny, morski oraz sił specjalnych,
- dwa dowództwa operujące naprzemiennie w Brunssum oraz Naples,
- podział na jednostki aktywne (Immediate Response Forces – Siły Szybkiego Reagowania) oraz dodatkowe jednostki uruchamiane w przypadku zagrożenia (Response Forces Pool – Rezerwy Sił Reagowania).

² Perspektywę oceny zdolności obronnych poprzez poziom gotowości bojowej zastosowano między innymi w odniesieniu do Ukrainy przed podjęciem decyzji o uruchomieniu sił rosyjskich.

³ Dowództwa w Brunssum oraz Naples mają zdolność do wyprowadzenia jednostek w ciągu 48h, ale oficjalnie obowiązuje przedział 5–30 dni na wysłanie sił do rejonu operacyjnego.

Istniejąca infrastruktura dostępna dla Sił Szybkiego Reagowania składa się zasadniczo z dziewięciu placówek lądowych (zlokalizowanych w: Gloucester w Wielkiej Brytanii, Münster w Niemczech, Solbiate Olona we Włoszech, Walencji w Hiszpanii, Stambule w Turcji, Strasbourgu i Lille we Francji, Tesalonikach w Grecji oraz w Szczecinie). Do dyspozycji Sił Szybkiego Reagowania pozostaje także pięć dowództw morskich w Hiszpanii, Włoszech, Wielkiej Brytanii, Francji oraz Mobilne Centrum Dowodzenia. Zarządzanie jednostek umożliwia także Mobilne Centrum Dowodzenia Sił Powietrznych zapewniane przez Francję, Niemcy oraz Wielką Brytanię.

Elementy składające się na NATO Response Force w 2014 roku to: komponent lądowy stacjonujący w Lille (Francja), komponent lotniczy w Rammstein (Niemcy), komponent morski zapewniany przez Włochy, a także Grupa Wsparcia Logistycznego oraz Grupa Zadaniowa przeciwdziałania broni chemicznej, biologicznej oraz radiologicznej.

Dalsze rozwinięcie sił NATO jest właściwie niemierzalne ze względu na relatywność dedykowanych jednostek w ramach aktywacji sił na wspólną operację. Całkowity liczbowy potencjał członków sojuszu wynosi 3 584 710 żołnierzy, nie jest to natomiast kwota bezpośrednio przeznaczona do podjęcia działań⁴. Potencjał członków sojuszu nie jest równoznaczny z możliwą mobilizacją – zależy to od decyzji rządów każdego z państw członkowskich w odniesieniu do oddelegowania swoich sił zbrojnych. Rzadko przytaczany w całej rozciągłości Artykuł 5 traktatu NATO stanowi o traktowaniu ataku na jednego z członków jako ataku na wszystkich, przy zastrzeżeniu, że odpowiedź na tą agresję będzie w gestii poszczególnych państw:

*Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie, jak i w porozumieniu z innymi Stronami, **działania jakie uzna***

⁴ *Military Balance 2014: The Annual Assessment of Global Military Capabilities and defence Economics*. International Institute for Strategic Studies, Routledge, Londyn 2014.

*za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego*⁵.

W związku z powyższym, należy rozpoznać różnice między całkowitym potencjałem sojuszu a jego rzeczywistymi możliwościami wykorzystania poszczególnych sił zbrojnych.

Odmienny system utrzymywania gotowości bojowej wprowadziła Federacja Rosyjska, wraz z szeregiem zmian strukturalnych przewidzianych przez reformę wojskową rozpoczętą po wojnie rosyjsko-gruzińskiej w 2008 roku.

Gotowość bojowa sił Federacji Rosyjskiej

Permanentna gotowość bojowa była jednym z priorytetowych celów reformy wojskowej. Przyjęto Federalny Program Przechodzenia Związków Taktycznych i Jednostek Wojskowych Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Kontraktowy Sposób Ukompletowania. Założono tym samym wprowadzenie trzech kategorii gotowości bojowej: stała gotowość bojowa, jednostki zdolne do podjęcia działań bojowych, niewielkie rezerwy⁶.

Podstawowym podziałem wojskowym terytorium Federacji Rosyjskiej są okręgi wojskowe: Południowy, Zachodni, Centralny i Wschodni. Jako główne dowództwa delegujące poszczególne jednostki należy wskazać: Naczelne Dowództwo Operacyjne Moskwa, Północno-Zachodnie Dowództwo Operacyjne Sankt Petersburg, Zachodnie Dowództwo Operacyjno-Strategiczne Moskwa, Południowo-Zachodnie Dowództwo Operacyjno-Strategiczne Rostów nad Donem, Dowództwo Rezerw Strategicznych Jekaterinburg, Południowe Dowództwo Operacyjno-Strategiczne Nowosybirsk, Dalekowschodnie Dowództwo Operacyjno-Strategiczne Chabarovsk⁷.

Szwedzka Agencja Badań Obronności szacuje, że w ciągu 7 dni od wydania rozkazu, każdy z Okręgów Wojskowych jest w stanie aktywować trzy brygady

⁵ Tekst traktatu udostępniony przez NATO pod adresem: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm [dostęp z dn.17.11.2014].

⁶ K. Załęski, *Uwarunkowania, tendencje i kierunki rozwoju sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej*. Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Dęblin, 2011, s. 22.

⁷ K. Załęski, *Uwarunkowania, tendencje i kierunki rozwoju sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej*. Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Dęblin, 2011, s. 22–24.

wojsk lądowych wraz ze wspierającymi je jednostkami powietrznymi oraz morskimi⁸. Oznacza to liczebność na poziomie około 55 000 żołnierzy. W ciągu 30 dni siły te mogą być podwojone⁹.

Całkowitą liczebność aktywnych jednostek ocenia się na 845 000 żołnierzy¹⁰. W przypadku Federacji Rosyjskiej całkowitą liczebność można utożsamiać z drugim odwołem, mobilizowanym w przypadku konfliktu¹¹. Dodatkowo w rezerwach znajduje się około 2 mln żołnierzy¹². Różnice w poziomach gotowości bojowej są także tworzone poprzez użycie środków zapewniania gotowości.

Środki zapewniania gotowości

Podstawowym środkiem podnoszenia gotowości bojowej są manewry wojskowe przeprowadzane przez dane jednostki lub we współpracy z szeregiem podmiotów. Odwołując się ponownie do konfliktu rosyjsko-ukraińskiego można przedstawić porównanie liczebności oraz natężenia ćwiczeń wojskowych NATO oraz Federacji Rosyjskiej w okresie poprzedzającym interwencję rosyjską na Krymie (od 26.02.2014) do czasu wzmożonej aktywności Rosji przy granicy z Ukrainą (do 25.09.2014). Charakterystykę manewrów prezentuje tabela 1:

⁸ *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective*. Red. Jakob Hedenskog, Carolina V. Pallin, Wyd. FOI Totalförsvarets forskningsinstitut, Sztokholm, 2013, s. 51.

⁹ *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective*. Red. Jakob Hedenskog, Carolina V. Pallin, Wyd. FOI Totalförsvarets forskningsinstitut, Sztokholm, 2013, s. 51.

¹⁰ *Military Balance 2014: The Annual Assessment of Global Military Capabilities and defence Economics*. International Institute for Strategic Studies, Routledge, Londyn, 2014.

¹¹ Dodatkowo należy wziąć pod uwagę rosyjskie formacje paramilitarne o wysokiej gotowości oraz wystarczającym do podjęcia akcji uzbrojeniu. Na potrzeby tej analizy zawężono jednak parametry do liczebności sił zbrojnych.

¹² *Military Balance 2014: The Annual Assessment of Global Military Capabilities and defence Economics*. International Institute for Strategic Studies, Routledge, Londyn, 2014.

Tabela nr 1. Analiza porównawcza manewrów wojskowych przeprowadzonych przez Federację Rosyjską oraz NATO.

Data	Długość trwania	Podmiot przeprowadzający manewr	Liczebność uczestniczących wojsk	Lokalizacja ćwiczeń	Scenariusz i Zadania
26.02.2014–04.03.2014	6 dni	Federacja Rosyjska	150 000–200 000 żołnierzy	Zachodni Okręg Wojskowy Federacji Rosyjskiej	Zwiększenie gotowości bojowej, działania przeciw zagrożeniom bezpieczeństwa narodowego
21.03.2014–03.04.2014	13 dni	NATO	700 żołnierzy	Bulgaria	Misja humanitarna oraz wsparcia pokoju
5.05.2014–23.05.2014	18 dni	NATO	6000 żołnierzy	Estonia	Obrona Estonii przez siły sojusznicze przed agresją
6.06.2014–21.06.2014	15 dni	NATO	5000 żołnierzy	Morze Bałtyckie	Manewry taktyczne, wspólne dowodzenie i zarządzanie, zasady zaangażowania
9.06.2014–20.06.2014	11 dni	NATO	4700 żołnierzy	Litwa, Łotwa, Estonia	Zwiększenie interoperacyjności, przygotowanie do odparcia zagrożeń regionalnych
10.06.2014–20.06.2014	10 dni	Federacja Rosyjska	3500 żołnierzy	Obwód Kaliniński	Obrona wybrzeża, ochrona konwojów, odparcie ataku sabotażystów, kamuflowanie pozycji i pojazdów, ćwiczenia dowodzenia
21.06.2014–28.06.2014	7 dni	Federacja Rosyjska	65 000 żołnierzy	Centralny Okręg Wojskowy Federacji Rosyjskiej	Relokacja lotnictwa do oddalonych baz wojskowych, zwiększanie gotowości bojowej
4.07.2014–7.07.2014	3 dni	Federacja Rosyjska	10 000 żołnierzy	Region Rostowa, Biełogrodu, Kurska i Tambowa (po granicze rosyjsko-ukraińskie)	Koordynacja lotnictwa i rakiet ziemia-powietrze
4.07.2014–13.07.2014	9 dni	NATO	1500 żołnierzy	Basen Morza Czarnego	Zwiększenie współpracy flot państw członkowskich oraz ćwiczenie reakcji na zagrożenia asymetryczne
13.07.2014–20.07.2014	7 dni	Federacja Rosyjska	160 000 żołnierzy	Morze Ochockie	Zwiększenie gotowości bojowej

15.07.2014– 18.07.2014	3 dni	Federacja Rosyjska, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan	1000 żołnierzy	Czelabińsk	Wyznaczenie protokołu wspólnych operacji wojskowych, dowodzenia i planowania.
29.07.2014– 1.08.2014	3 dni	Federacja Rosyjska, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan	700 żołnierzy	Biszkek	Weryfikacja zdolności antyterrorystycznych
25.08.2014– 11.09.2014	17 dni	NATO	5800 żołnierzy	Niemcy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska	Operacja zapewniania bezpieczeństwa oraz antyterrorystyczna
29.08.2014– 11.09.2014	13 dni	NATO	2800 żołnierzy	Północna część Morza Bałtyckiego	Zabezpieczenie akwenu, umożliwienie trans- portu morskiego, zadania antyterrorystyczne oraz przeciw piractwu
08.09.2014– 24.09.2014	16 dni	NATO	7700 żołnierzy	Polska, Litwa, Niemcy	Certyfikacja Lądowego Komponentu do dy- żuru bojowego w składzie Sił Odpowiedzi NATO
09.09.2014– 19.09.2014	10 dni	NATO	1700 żołnierzy	Polska, Litwa	Certyfikacja Komponentu Operacji Spe- cialnych do dyżuru bojowego w składzie Sił Odpowiedzi NATO
11.09.2014– 25.09.2014	14 dni	NATO	1500 żołnierzy	Niemcy, Holandia	Ujednolicenie procedur sił specjalnych NATO
13.09.2014– 26.09.2014	13 dni	NATO, Ukraina	1300 żołnierzy	Ukraina- poligon Ja- worów koło Lwowa	zadania patrolowania, ewakuacji medycznej, wykrywania i przeciwdziałania improwizowa- nym ładunkom wybuchowym, konwojowania, otoczenia oraz przeszukiwania.
19.09.2014– 25.09.2014	6 dni	Federacja Rosyjska	155 000 żołnierzy	Wschodni Okręg Wojskowy Federacji Rosyjskiej	Sprawdzenie gotowości bojowej oraz syste- mów raketowych

Opracowanie własne.

Natężenie oraz liczebność na przestrzeni siedmiu miesięcy prezentuje poniższy wykres:

Rysunek nr 1. Analiza porównawcza manewrów FR oraz NATO w kontekście aneksji Krymu

Na podstawie powyższej tabeli oraz wykresu można wyciągnąć następujące wnioski dotyczące manewrów wojskowych w kontekście ostatniego europejskiego konfliktu zbrojnego:

- a. Analiza porównawcza wykazuje przewagę długości trwania manewrów NATO (149 dni) nad ćwiczeniami Federacji Rosyjskiej (45 dni), pozostawiając jednak zdecydowaną całkowitą wyższość liczebną testowanych sił rosyjskich (385 200) nad siłami sojuszu (38 700).
- b. Federacja Rosyjska przeprowadziła ćwiczenia na większym obszarze niż NATO. Kierunki, które przyjęto w manewrach rosyjskich to: Zachodni Okręg Wojskowy, Obwód Kaliningradzki, Centralny Okręg Wojskowy, pogranicze rosyjsko-ukraińskie, Morze Ochockie, Czelabińsk, Biszkek oraz Wschodni Okręg Wojskowy. NATO przeprowadziło manewry w: Bułgarii, państwach bałtyckich, na Morzu Bałtyckim, Morzu Czarnym, Polsce, Niemczech, Litwie, Łotwie, Estonii, Holandii, Ukrainie. Rozszerzenie obszaru manewrów przez Rosję dowodzi gotowości do podjęcia akcji zbrojnej na więcej niż jednym froncie.

Wyższą częstotliwość manewrów rosyjskich można oczywiście łączyć z przemieszczeniem sił w rejon działań operacyjnych, nie zmienia to jednak faktu, że również to przemieszczenie zwiększa podstawowy poziom gotowości bojowej. Jednak końcowa zdolność do wykorzystania sił zbrojnych zależy także od sprawności mechanizmu uruchomienia sił – głównie politycznego procesu decyzyjnego odnoszącego się do zaangażowania w konflikt.

Mechanizmy uruchomienia sił

Porównania sprawności systemów decyzyjnych w odniesieniu do decyzji o akcji zbrojnej można dokonać na podstawie prezentacji podmiotów posiadających uprawnienia do zarządzania uruchomienia poszczególnych jednostek. Poniższe schematy ukazują mechanizm decyzyjny w odniesieniu do sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej (rysunek 1) oraz NATO (rysunek 2):

Mechanizm uruchomienia sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej wygląda następująco:

1. Prezydent Federacji Rosyjskiej wydaje dekret wykonawczy dotyczący użycia sił zbrojnych.
2. Rada Federacji ma prawo do konsultacji w przypadku dekretu dotyczącego zmian granic oraz spraw pokoju i wojny.

3. Jeżeli Rada Federacji nie wyrazi zgody na decyzje prezydenta, dekret wykonawczy ma pierwszeństwo wykonania (tzn. jest absolutnie obowiązujący).

Rysunek nr 2. Proces decyzyjny dotyczący uruchomienia sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej. Opracowanie własne na podstawie Konstytucji Federacji Rosyjskiej

Jest to zatem dwupodmiotowy mechanizm, charakteryzujący się pozostawieniem ostatecznej decyzji prezydentowi Federacji Rosyjskiej. Poniżej przedstawiono mechanizm decyzyjny NATO:

Organem o najwyższej władzy jest Rada Północnoatlantycka, ustanowiona na podstawie Artykułu 9. Traktatu. Składa się ona z przedstawicieli państw członkowskich, obradujących przynajmniej dwa razy w tygodniu oraz dodatkowo w przypadku zagrożenia oraz podejmujących decyzje za pomocą konsensusu. Przed Radą odpowiada Komitet Wojskowy, składający się z ministrów obrony państw członkowskich, obradujących przynajmniej trzy razy w ciągu roku. Przewodniczący komitetu wybierany jest na kadencję trzyletnią przez ministrów obrony państw członkowskich i ma za zadanie przedstawianie rozwiązań przyjętych przez Komitet Radzie.

Międzynarodowy Personel Wojskowy wspiera Komitet Wojskowy ekspertami dotyczącymi zagadnień sojuszniczych, analizowanych z pozycji NATO, nie poszczególnych państw. Jest to organ koordynujący współpracę między dowództwami strategicznymi, delegacjami politycznymi oraz Radą Północnoatlantycką.

Rysunek nr 3. Proces podejmowania decyzji wojskowych w NATO,
źródło: NATO's Military Committee: Focused on Operations, Capabilities, Cooperation
and Transformation 2013

Mechanizm podejmowania decyzji o użyciu sił zbrojnych jest zatem oparty na zasadzie konsensusu przedstawicieli państw członkowskich. W przypadku braku konsensusu następuje procedura zastępcza prowadząca do jego wytworzenia:

1. Zlecenie przez Radę Komitetowi Wojskowemu stworzenie konsensusu akceptowalnego dla wszystkich państw członkowskich,
2. Przełożenie kierunku politycznego na wojskowy przez Międzynarodowy Personel Wojskowy, z uwzględnieniem uwag zgłoszonych przez dowództwa strategiczne,
3. Przekazanie rad dowództw strategicznych Komitetowi Wojskowemu,
4. Wkład przedstawicieli wojskowych w osiągnięcie konsensusu – doradztwo,
5. Konsensus poddawany dalszym ulepszeniom przez Grupy Robocze,
6. Produkt Końcowy przekazany Radzie Północnoatlantyckiej.

Mechanizm jest zatem nie tylko bardziej rozwinięty niż w przypadku Federacji Rosyjskiej, ale przede wszystkim opiera się na założeniu możliwości osiągnięcia konsensusu przez 28 państw członkowskich oraz przewiduje czasochłonną procedurę odwoławczą w przypadku jego braku.

Mechanizm uruchomienia sił oraz gotowość bojowa zarządzanych jednostek tworzą razem silnik mobilizacji. Poniższa analiza wskaże różnice między zdolnością do mobilizacji sił zbrojnych przez NATO oraz Federację Rosyjską.

Silniki mobilizacji

Mobilizacja sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej następuje zatem według wzorca:

1. Wydanie dekretu wykonawczego o uruchomieniu sił przez prezydenta (ewentualne zatwierdzenie go przez Radę Federacji);
2. Oddelegowanie jednostek o najwyższej gotowości z Okręgów Wojskowych,
3. Mobilizacja całych dostępnych zasobów osobowych sił zbrojnych,
4. Uruchomienie rezerw.

Silnik mobilizacji NATO prezentuje natomiast poniższy schemat:

Rysunek nr 4. Silnik mobilizacji Federacji Rosyjskiej

Rysunek nr 5. Silnik mobilizacji NATO. Opracowanie własne na podstawie obowiązującej struktury decyzyjnej NATO oraz „Military Balance 2014: The Annual Assessment of Global Military Capabilities and defence Economics.” International Institute for Strategic Studies, Routledge, Londyn, 2014.

Na podstawie schematu można dostrzec następujące etapy mobilizacji sił NATO:

1. Decyzja na podstawie konsensusu przedstawicieli państw członkowskich (jeżeli nie wypracuje się wspólnego stanowiska dalsze kroki zostają zawieszane do czasu osiągnięcia konsensusu);
2. Uruchomienie Sił Szybkiego Reagowania,
3. Ocena sił zbrojnych poszczególnych państw członkowskich,
4. Oddelegowanie jednostek przez państwa członkowskie na poczet wspólnej operacji.

Zaprezentowane silniki mobilizacji sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej wpływają na bezpieczeństwo Polski oraz powinny zostać uwzględnione podczas wyznaczania celów polityki zagranicznej.

Implikacje dla bezpieczeństwa Polski

Wnioski, które można przedstawić na podstawie zaprezentowanych danych są następujące:

1. Gotowość bojowa sił Federacji Rosyjskiej jest wyższa niż sił NATO;
2. Liczebność sił szybkiego reagowania Rosji wynosi 55 000–110 000, podczas gdy NATO posiada 13 000–20 000 żołnierzy w najwyższym stopniu gotowości bojowej;
3. Porównanie ćwiczeń wojskowych podnoszących gotowość bojową w kontekście aneksji Krymu wskazuje na przewagę liczebną testowanych sił rosyjskich (385 200) nad siłami NATO (38 700);
4. Wraz z występowaniem wzorca rosyjskich manewrów poprzedzających interwencję zbrojną należy wskazać na potencjał pojawiający się wraz z rekordowo wysokim natężeniem ćwiczeń wojskowych przeprowadzanych przez Federację Rosyjską¹³.
5. Mechanizmy uruchomienia sił różni podstawowa zasada decyzyjna: w przypadku Rosji dekret wykonawczy prezydenta jest obowiązujący, zaś w przypadku NATO potrzebny jest konsensus wszystkich państw członkowskich (jego brak może spowodować paraliż polityczny i brak reakcji na agresję na jedno z państw sojuszu);
6. Silnik mobilizacji Federacji Rosyjskiej posiada trzystopniowy przebieg: siły szybkiego reagowania w liczbie 55 000–110 000 żołnierzy, drugi odwód mobilizujący siły zbrojne w liczbie około 845 000 oraz dodatkowe rezerwy w liczbie 2 mln.
7. Silnik mobilizacji NATO zakłada decyzje na podstawie konsensusu, co wydaje się najsłabszym punktem systemu decyzyjnego; po decyzji o uruchomieniu sił do dyspozycji dowódców są jednostki szybkiego reagowania w liczebności 13000–20000. Drugi odwód zależy od deklaracji państw członkowskich, co również może być dyskutowane ze względu na różnice interesów w poszczególnych regionach.
8. Mobilizacja sił na rzecz Federacji Rosyjskiej jest zatem sprzężona z całkowitą liczebnością jej sił zbrojnych, podczas gdy liczebność sił zbrojnych

¹³ Scenariusz potencjalnej operacji ofensywnej uwzględniający mobilizację sił pod pozorem manewrów wojskowych opisuje szerzej Cynthia Grabo w monografii: *Handbook of Warning Intelligence. Assessing the Threat to National Security*. Wyd. Scarecrow Press, Plymouth, 2010, s. 160.

członków NATO jest uzależniona od konsensusu politycznego oraz deklaracji każdego z państw.

W związku z powyższymi wnioskami z analizy poziomów gotowości bojowej sił NATO oraz Federacji Rosyjskiej należy wskazać na następujące cele polityczne, które należy uwzględnić w planowaniu polityki zagranicznej:

1. Wnioskowanie podwyższenia liczebności manewrów wojskowych przeprowadzanych przez NATO w Europie Środkowo-Wschodniej, wzmacniającej siłę odstraszenia sojuszu;
2. Zastosowanie perspektywy rosyjskiej wobec zdolności obronnych państwa – połączenie poziomu gotowości bojowej oraz poziomu bezpieczeństwa – wymaga stworzenia skróconego mechanizmu decyzyjnego dla agresji terytorialnej na jedno z państw członkowskich oraz środków dedykowanych w takim przypadku;
3. Aktywność rosyjska podnosząca zdolności ofensywne musi być zrównoważona poprzez podnoszenie zdolności defensywnych NATO. Różnica w dostępnych środkach oraz szybkości reagowania bezpośrednio wpływa na chęć testowania wiarygodności sojuszu przez Federację Rosyjską;
4. Celem działań Federacji Rosyjskiej jest nadal przywrócenie „uprzywilejowanej strefy wpływów” na terenie byłych republik radzieckich. W gestii Polski leży udowodnienie, że jest to obszar niezależny i nie może być podporządkowany militarnie interesom Rosji.

Polska polityka zagraniczna powinna zatem umacniać poziom bezpieczeństwa poprzez zastosowanie proponowanych kategorii oceny w procesie planowania wojskowego oraz budowanie przymierza interesów w gronie państw Europy Środkowo-Wschodniej mogącego wpływać na odrzucenie dotychczasowej doktryny rosyjskiej.

Publikacja jest poświęcona ćwierćwieczu polityki zagranicznej Polski od chwili przemian ustrojowych na przełomie 1989 i 1990 r. W zebranych artykułach zostały opisane zarówno sukcesy polskiej dyplomacji, jak i wyzwania, przed którymi stoi III Rzeczpospolita na arenie międzynarodowej. Monografia składa się z czterech bloków tematycznych. Trzy pierwsze dotyczą relacji Polski z poszczególnymi regionami – Unią Europejską, Europą Wschodnią oraz krajami pozaeuropejskimi, zaś czwarty – polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.

Ocena efektów polityki zagranicznej Polski w ciągu ostatnich 25 lat nie jest jednoznaczna. Z jednej strony Polska do sukcesów zaliczyć może wstąpienie do Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, pojednanie z Niemcami oraz stworzenie w miarę stabilnych warunków rozwoju gospodarczego. Z drugiej strony pewne problemy międzynarodowe, np. pojednanie z Rosją, pozostały nierozwiązane. Niniejsza książka pozwala lepiej zrozumieć uwarunkowania polityki zagranicznej Polski i ocenić, na ile polskie służby dyplomatyczne podołały wyzwaniom po 1989 r.

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

Książka dostępna
jako e-book

ISBN 978-83-8088-107-5

9 788380 881075